

EGEDE INSTITUTTET 1946—1971

av

H. CHR. MAMEN

Egede Instituttet er et naturlig skudd på det norske misjonstreet. Dette er et mektig tre, med alder og verdighet, med bredde og fylde. Med grener langt, langt ut i verden. Norsk misjon kan i år se tilbake på et kvart årtusen, — det var i 1721 at Hans Egede med familie og øvrige følge la ut på reisen fra Bergen til Grønland for å begynne det pionérverk som står så sentralt, ikke bare i norsk misjonshistorie, men i protestantisk misjon i det hele. Skipet het «Håpet», og kolonien fikk navnet Godthåp. Det var «håpets Gud» han satte sin lit til.

Hans Egede har vært en inspirator til senere ny-innsats i vårt misjonsarbeide. Det har ligget en sterk appell i hans navn, og derfor var det helt naturlig at hans navn ble knyttet til vårt misjonsinstitutt. Men hva var så grunnen til at dette instituttet kom nettopp for 25 år siden?

Det kom av en *situasjon* og en *person* med en *visjon!*

La oss først se på situasjonen:

Det norske misjonsselskap feiret i 1942 sitt 100-årsjubileum, og dette jubileum ga anledningen til å heise flagget. Det skjedde i en artikkel i Kirke og Kultur, skrevet av daværende adjunktstipendiat ved Menighetsfakultetet Olav Guttorm Myklebust. Det var vanskelige tider. Men nettopp i tunge tider kan store ting skje. Det første bidrag som kom inn da den forberedende komité hadde trådt i funksjon, kom fra en mann som satt som fange: Oslo-biskopen dr. Eivind Berggrav i hytta i Asker! Det forteller jo om situasjonen! Landet var okkupert. Kirken førte en kamp, grensene var sperret, litteraturen sensurert, korrespon-

dansen med utenverdenen sterkt redusert. Men nettopp i denne situasjonen beveget *tanken* seg ut til all verden som aldri før. Misjonsarbeidet gikk videre, og her hjemme visste vi det: Regjeringen i London sørget for finansieringen, — så fast forankret var norsk misjonsarbeide blitt i norske sinn både i krig og i fred. Og her hjemme ble det bedt og arbeidet så godt forholdene tillot det, — og planlagt for *fremtiden*. Det ble forstått av mange det Myklebust hadde sagt, nemlig at misjonsarbeidet må stadig gjennomtenkes og ha en teoretisk underbygning. Både det historisk tilbakeskuende arbeide og det fremadrettede teoretiske arbeide med metoder, mål og middel må stadig stå på dagsordenen. Det var respons for slike tanker i et folk da etterkrigstidens nye arbeidsdag skulle ta til!

Okkupasjonstidens nød og kamp hadde også skapt en forbrødring og et fellesskap som vi aldri hadde opplevd maken til. Det var ikke vanskelig å få oppslutning om tanken på at dette måtte være et fellestiltak, et økumenisk forum.

Endelig var det vareknapphet i de dager, og resultatet ble en pengerikelighet som var gunstig både for misjonen og for Egede Fondet. Det ble en suksess med 350 000 kroner innsamlet på et par års tid, et beløp som vel svarer til det tredobbelte av dagens kroneverdi. Situasjonen var altså gunstig for saken. Men hvor ofte er det ikke at gunstige situasjoner ikke blir utnyttet, fordi man ikke har *personen* som griper sjansen!

Her var mannen med en visjon: Han er allerede nevnt — artikkelforfatteren i Kirke og Kultur: O. G. Myklebust. Vittige hoder taler om «hans eget institutt» istedenfor «(Hans) Egede Instituttet». Vi forstår jo umiddelbart hvem det er som har et eget institutt, hvem det er som har skapt denne institusjon, hvem som har ledet den og helt er blitt identifisert med den. Vi som kjenner instituttets leder, vet hvor beskjedne han er. Han holder seg selv i bakgrunnen. Men at han er blitt missiologiens banebryter i vårt land, kommer av *hans* innsats. La oss bare tenke på hans bedrift som redaktør av Norsk Tidsskrift for Misjon, som han nå har redigert i snart 25 år, — et tidsskrift som har en så høy standard, og som likevel har så mange abonnenter

og lesere. At han ikke har tørket opp for idéer! At han stadig kan presentere nye hefter med friskt, fengslende og utfordrende stoff!

Jeg siterer fra Arbeiderbladet: Her er nok skillelinjer, men de drøftes akademisk. Måten tingene sies på, gir en forståelse av debattantenes vesentlige anliggende som ingen hissige avisartikler er egnet til å formidle! Det er redaktøren som får sine medarbeidere til å skrive sobert og saklig! (17/1 1970).

Egede Instituttets serie «Avhandlinger» teller nå ti publikasjoner, hvorav de fleste er doktorgradsarbeider. Dessuten er det utgitt en rekke småskrifter om aktuelle emner. Et av disse mindre skrifter — mindre i format, men stort i innhold — er på engelsk og lanserer tanken om et internasjonalt institutt for missiologi. I året 1970 har dette resultert i opprettelsen av et slikt organ: Et verdensforbund av forskere innen denne disiplin. En sak som har ligget dr. Myklebust sterkt på hjertet og som nå er kronet med hell. I denne internasjonale sammenslutning vil som kjent Egede Instituttet være sekretariat og lederen ulønnet sekretær. Misjonsforskning må ifølge sakens egenart være internasjonal og økumenisk. Hva instituttet ellers har utrettet gjennom offentlige foredrag ved innenlandske og utenlandske foredragsholdere, skal jeg ikke gå inn på i detalj. Men det har vært en rikdom for norske misjonsvenner å få anledning til å møte personlig en rekke fremragende eksperter. Det har vært inspirerende.

Opplysningsvirksomheten skal vi heller ikke utdype nærmere. Men det er jo godt å vite at et sted kan man få svar når det gjelder spørsmål om misjon, — uansett om den som spør, er en stortingsmann, en journalist, en student eller hvem det måtte være. Egede Instituttet er en databank for misjon! Egede Instituttet har også ydet hjelp i forbindelse med Norsk Misjonsleksikon.

Økumenikk, rasespørsmål, avkolonialisering, nykolonialisme, de unge kirkers plass i kristenhetens store fellesskap — dette er alt sammen store og vitale spørsmål som har stått på dagsordenen i de år Egede Instituttet har eksistert. Det gjelder også spørsmålet kirke og misjon. Her har instituttets leder vist seg som en leder.

Han har reist spørsmål før de var helt erkjent hos publikum, og han har tatt standpunkter som noen har vært så uenige i at de har brutt med Egede Instituttet.

En leder skal ikke følge etter, men gå foran. I dag er det naturlig at vi hyller lederen, misjonstenkeren, mannen med visjonen, han som gikk foran og viste oss vei! Skaperen av Egede Instituttet. Han har tatt på seg et ansvar med dette instituttet. Et ansvar som noen ganger har gitt ham stor glede, men som også har skapt bekymringer og angst. *Angst* fordi han ikke alltid har møtt forståelse, fordi han mange ganger har følt seg alene, fordi brennende problemer ikke er brennende for andre; *bekymringer* fordi denne passive — eller negative — holdning har resultert i en økonomisk svikt.

Hva ville ikke dette institutt ha utrettet hvis det hadde hatt en like god økonomi som i starten? Men nettopp 25-årsjubileet må gi anledning til en slik fornyelse av det økonomiske grunnlaget. Hvis så ikke skjer, vil det ikke bli flere jubileer. Dette er den viktigste årsak til at styret besluttet at milepelen skulle markeres med disse tre kvelder, — med høydepunktet 31. januar: Hans Egedes fødselsdag og Egede Instituttets stiftelsesdag. Offentlig vil vi stå fram og presentere instituttets virke i 25 år og dets nåværende stilling. Vi ber om én promille av de norske misjons-selskapers inntekter, og vi ber om kr. 50 000 fra den norske stat.

Vi seiler derfor videre med «Håpet» som vimpel — slik Hans Egede gjorde det for 250 år siden!